

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4

“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงาน งานวิชาการของสถานศึกษา

Basic Education School Administration toward Effectiveness

อาภสรา วิเศษ

ผศ.ดร.ธดา สิทธิธาดา

Thada.si@ssru.ac.th

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email: s64561802027@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการนำเสนอเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อช่วยพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทาง วิชาการ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนา องค์กรให้มีความเป็นเลิศทางการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตาม เนื้อหาและรายละเอียดดังนี้ คุณสมบัติภาวะผู้นำทาง วิชาการคือ 1. การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์(Vision) คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมองเห็น ภาพอนาคตของ สถานศึกษา ที่เป็นภาพที่มีความเฉพาะเจาะจง และสามารถบรรลุถึงจุดได้ ความสามารถหยั่งรู้ถึงก้าวต่อไป ขององค์กรนั้นถือเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้นำ เมื่อ สามารถสร้างภาพอนาคตได้ชัดเจนแล้ว ต้องนำเผยแพร่ แก่คณะครูและผู้ร่วมงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดการยอมรับ หากจะต้องมีการปรับเปลี่ยน ก็เป็น ความเห็นพ้องต้องกันว่า เป็นภาพอนาคตที่เป็นที่พึงประสงค์ของทุกคนในสถานศึกษานั้น 2. การ วิเคราะห์และตรวจสอบคุณสมบัติอื่นซึ่งเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะที่ ดีของผู้นำทางวิชาการ ได้แก่การ เป็นผู้มีความคิดกว้างไกลในเรื่องของการศึกษา การเป็นผู้มี ความเชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษา การเป็นผู้มี ความตั้งใจแน่วแน่ การเป็นผู้มีพลังพร้อมที่ จะทำงาน การเป็นผู้มีความกล้าเสี่ยงและความเป็นผู้มีมนุษย สัมพันธ์ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวิเคราะห์ตนเองในเรื่องต่าง ๆ ข้างต้นอย่างมีใจเป็นกลางและประเมินระดับที่ ตนมี คุณสมบัติเหล่านี้อยู่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือปรับปรุงต่อไป 3. การตรวจสอบการบริหารงาน ผู้บริหาร สถานศึกษาควรตรวจสอบการบริหารงานด้วยการประเมินงาน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงาน ในทางที่เป็น จริงโดยการตรวจสอบหรือประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น แผนงาน วิธีดำเนินงาน การ ควบคุม การใช้ทรัพยากร เป็นต้นการตรวจสอบด้วยการประเมินมีหลายวิธีแล้วแต่จะเลือกใช้ เช่น (1) การประเมิน ผู้บริหาร เป็นการประเมินรายบุคคล (2) การประเมินงาน เป็นการ ประเมินเนื้องาน กิจกรรม การทดลอง เทคนิคใหม่ (3) การประเมินระบบ เป็นการใช่วิธีการ ประเมินอย่างมีระบบ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมคนใน องค์กรอันเป็นผลสะท้อนจากพฤติ กรรมการบริหารของผู้บริหาร

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This article wants to present about academic leadership of school administrators with the objective to help develop school administrators to have qualifications of academic leadership, knowledge, vision, morality and ethics. With determination to develop the organization to be excellent in education management for students with efficiency According to the content and details as follows. Academic leadership qualities are 1. Being a Vision means that school administrators can see the future of the school. That is a specific image And can achieve the point Ability to fathom forwards The organization is considered a prerequisite for leaders. When able to create a clear picture of the future Must be published For teachers and other collaborators to achieve mutual understanding and acceptance If it needs to be adjusted, it is agreed that It is a desirable future image of everyone in that institution. 2. Analyzing and examining other qualifications, which are elements of good characteristics of academic leaders, such as being a broader concept of education. Being an expert in education Being a person with determination Being a powerful person is ready to work. Being brave, risky and interpersonal School administrators should analyze themselves in aforementioned areas with a neutral mind and assess their level of qualifications. To lead to further development or improvement 3. Audit Management School administrators should check the administration with job evaluation. To make changes in management in a realistic way by examining or evaluating various elements such as work plans, procedures, control of resources usage Etc. There are many ways to check and evaluate Depending on the selection, such as (1) executive evaluation Is an individual assessment (2) job evaluation It is the evaluation of activities, experimenting with new techniques. (3) System evaluation Is the use of systematic assessment methods To analyze human behavior in the organization as a reflection of the administrative behavior of executives.

Keywords: Academic Leadership; Administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญต่อผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นอย่างมาก ยิ่ง เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการบริหารงานสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มี ลักษณะแตกต่างจากองค์กรโดยทั่วไปที่มีเพียง จุดมุ่งหมายและพันธกิจ ส่วนสถานศึกษานั้น ยังมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาอีกด้วย โดยเริ่มต้นศึกษาถึงความหมาย ภาวะผู้นำ คือ การ ที่ผู้นำใช้อิทธิพลจะโดยอำนาจหน้าที่หรือโดยได้รับความเชื่อถือศรัทธาที่มีอยู่กับบุคคลที่เป็น สมาชิกในกลุ่ม สร้างสรรค์หรือปลุกฝังศรัทธาความกลมเกลียว ความร่วมมือร่วมใจให้ เกิดขึ้น

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4

“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

ในระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำหรือ ผู้บริหารต้องการ อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ

ตามทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งคุณสมบัตินี้ภาวะผู้นำทางวิชาการดังนี้คือ 1) การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) 2) การเป็นผู้มีแนวคิดกว้างไกลในเรื่องของการศึกษา การเป็น ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษา การเป็นผู้มีความตั้งใจแน่วแน่ การเป็นผู้มีพลังพร้อม ที่จะทำงาน เป็นต้น 3) มีความสามารถตรวจสอบการบริหารงาน (1) การประเมินผู้บริหาร เป็นการประเมินรายบุคคล (2) การประเมินงาน เป็นการประเมินเนื้อหา งาน กิจกรรม การ ทดลอง (3) การประเมินระบบ เป็นการใช่วิธีการประเมินอย่างมีระบบ เพื่อวิเคราะห์ พฤติกรรมคนในองค์กรอันเป็นผลสะท้อนจากพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร และ ประเทศไทยก็ได้พยายามพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาองค์กรให้มี ความเป็นเลิศทางด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ซึ่งผู้บริหารต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะผู้นำทางวิชาการมี 5 ประการ คือ 1) มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มีการริเริ่ม การใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน 3) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ 4) มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ 5) มีการแสวงหา ความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา ส่วนหลักการบริหารสถานศึกษา หน้าที่หลักของการ บริหารสถานศึกษา มี 5 ประการ ดังนี้ 1) การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษา ในสถานศึกษา หรืองานบริหารวิชาการ 2) การบริหารงานเกี่ยวกับชุมชน และการ ประชาสัมพันธ์สถานศึกษา 3) การบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษา 4) การบริหารงาน เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้บริการ 5) การบริหารงานกิจการนักเรียน

ขอบเขตเนื้อหา

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553 ศึกษาผู้นำทางวิชาการ หมายถึง พฤติกรรมการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้นำหรือโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลัง และประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อันทำให้ผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมถวิล ศิลปคนธรรม, 2556 ศึกษาผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการใช้กลยุทธ์ การเป็นผู้นำและการบริหารโดยการนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ที่น่าพอใจ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันทำให้ผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน การนิเทศ และการประเมินผลด้านการสอน การประสานงานด้าน การใช้หลักสูตร การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การควบคุมเวลาในการสอน การดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

บุญพา พรหมณะ, 2559 ศึกษาผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษาในการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน และ โน้มน้าว จูงใจในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ การ

กำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

ณัฐธยาน์ โพธิชาธาร ,2553 ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงสุดในสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารสถานศึกษาให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของ การจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ใน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยอาศัยกระบวนการ การบริหารที่เน้น การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ทุกสถาบัน และทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในสถานศึกษา

ธงชัย สันติวงษ์ , 2555 ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่โดย มีหลักเกณฑ์ มีหลักวิชาการมาประยุกต์กับความสามารถ และมีการใช้ยุทธศาสตร์คู่กันไปกับยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ภายใต้สภาพโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงฉับไว ผู้บริหารจึงต้องเก่งกว่ายุคก่อน ๆ คือแทนที่จะทำแต่การจัดการองค์กรภายในเป็นส่วนใหญ่ให้มีระบบ และดำเนินการไปได้ราบรื่นแล้วจะต้องสามารถ เผชิญและเอาชนะวิกฤตต่าง ๆ ได้ด้วย

วิชัย แหวนเพชร ,2555 ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ควรมีคุณลักษณะที่ จำเป็นในการบริหาร ที่ถูกบ่มเพาะด้วยประสบการณ์ส่วนหนึ่งและต้องได้รับการลับให้คมด้วย การฝึกฝนและพัฒนาตนเองเพื่อการเข้าสู่การเป็นนักบริหารการศึกษาที่แท้จริง มีความตระหนัก รู้ในบริบทของการเป็นนักบริหารทั้งด้านความรู้ การศึกษา บุคลิกภาพ คุณธรรม และพัฒนาตนเองให้ รู้เท่าทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ดังที่มีคำกล่าวที่ว่า พัฒนาชาติให้พัฒนาที่คน พัฒนาคนให้พัฒนาที่การศึกษาพัฒนาการศึกษาให้พัฒนาที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู อาจารย์

ก๊อด (Good) ศึกษาประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถสำเร็จ ที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามความปรารถนาโดยใช้เวลา และความพยายามเล็กน้อย ก็สามารถให้ผลงานที่ได้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

ปีเตอร์สัน และโพลวาล (Peeterson and Plowan) ศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารงาน หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิตและในความหมายอย่างกว้างหมายถึงรวมถึงคุณภาพ (quality) ของการมีประสิทธิผล (effectiveness) และความสามารถ (competence and capacity) ในการผลิตการดำเนินงานทางด้านธุรกิจ ที่ถือว่าประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้นก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุดเมื่อคำนึงถึง สถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่มีองค์ประกอบ 5 อย่าง คือต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการในการผลิต

บทสรุป

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษา เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นสามารถสร้างวิสัยทัศน์ และขับเคลื่อนสถานศึกษา จนนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ของสถานศึกษาได้ โดย กระบวนการโน้มน้าวของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเป้าหมายความสำเร็จที่จุดเดียวกันขององค์กร ตามทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญในการ บริหารงานสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างจากองค์กร โดยทั่วไปที่มีเพียงจุดมุ่งหมายและพันธกิจ ส่วนสถานศึกษานั้นยังมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาอีกด้วย ซึ่งคุณสมบัติภาวะผู้นำทางวิชาการดังนี้คือ 1) การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) 2) การเป็นผู้มีแนวคิดกว้างไกลในเรื่องของการศึกษา การเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษา การเป็นผู้มีความ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4

“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

ตั้งใจแน่วแน่ การเป็นผู้มีพลังพร้อมที่จะทำงาน เป็นต้น 3) มีความสามารถตรวจสอบการบริหารงาน (1) การประเมินผู้บริหาร เป็นการประเมิน รายบุคคล (2) การประเมินงาน เป็นการประเมินเรื่องงาน กิจกรรม การทดลอง (3) การประเมินระบบ เป็นการใช่วิธีการประเมินอย่างมีระบบ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมคนในองค์กร อันเป็นผลสะท้อนจากพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร

รายการอ้างอิง

- สมถวิล ศิลปะคนธรรมพ์. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** สาขาบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกตสุดา กิ่งการจร.(2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี.** สาขาบริหารการศึกษา : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมงคลธัญบุรี.
- สุมพล ศรีกิ่งพาน. (2560). **การศึกษายภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด.** สาขาบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต1.** สาขาบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ.** สาขาบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.